

Bryssel 2.10.2015
COM(2015) 478 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**VÄLIARVIOINTI LUONNON MONIMUOTOISUUTTA KOSKEVASTA EU:N
STRATEGIASTA VUOTEEN 2020**

{SWD(2015) 187 final}

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

VÄLIARVIOINTI LUONNON MONIMUOTOISUUTTA KOSKEVASTA EU:N STRATEGIASTA VUOTEEN 2020

1. JOHDANTO

Luonnon monimuotoisuus eli planeettamme ainutlaatuinen elämän kirjo on taloutemme ja hyvinvointimme perusta. Saamme luonnosta puhdasta ilmaa ja vettä, ravintoa, raaka-aineita ja lääkkeitä. Luonnon monimuotoisuus on myös terveyden ja virkistykseen lähde, ja se tukee pölytystä ja maaperän viljavuutta, säätelee ilmastoa ja suojelee meitä äärimmäisiltä sääoloilta.

Tästä huolimatta ihmisten ekosysteemeissä aiheuttamien muutosten ja lajien häviämisen vauhti on ollut viimeksi kuluneiden 50 vuoden aikana nopeampaa kuin koskaan ihmiskunnan historiassa¹. Luonnon monimuotoisuuden häviäminen on yksi niistä maapalloa uhkaavista asioista², joissa tilanne on jo päässyt liian huonoksi. Yhdessä ilmastonmuutoksen kanssa se lisää peruuttamattomien muutosten vaaraa sekä heikentää talouskehitystä ja yhteiskuntien kykyä selvitä uusista haasteista. Maailman talousfoorumi katsoi vuonna 2015, että luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemien luhistuminen kuuluvat kymmenen suurimman maailmanlaajuisen riskin joukkoon³.

EU:n luonnon monimuotoisuuden tilaa vuonna 2010 koskevien vertailutietojen⁴ mukaan 25 prosenttia Euroopan unionin alueen eläinlajeista oli uhanalaisia ja suojelun taso oli epäsuotuisa 65 prosentissa EU:n tärkeinä pitämistä luontotyypeistä, pääasiassa ihmisen toimien vuoksi. Perustavanlaatuisen ekosysteemipalvelujen heikkeneminen jatkuu edelleen.

Vastatakseen näihin haasteisiin Euroopan komissio hyväksyi vuonna 2011 luonnon monimuotoisuutta koskevan EU:n strategian vuoteen 2020⁵. EU:n jäsenvaltioiden valtion- ja hallitusten päämiehet asettivat strategian päätavoitteeksi pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen vuoteen 2020 mennessä, ennallistaa ekosysteemejä mahdollisimman pitkälle ja tehostaa EU:n toimia, joilla torjutaan koko maailman luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Strategia on olennainen osa Eurooppa 2020 -strategiaa⁶ ja seitsemättä ympäristöä koskevaa toimintaohjelmaa⁷. Sillä myös pannaan täytäntöön biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen mukaiset EU:n sitoumukset. Strategia perustuu kuuteen tavoitteeseen, joista kunkin tueksi on määritetty joukko toimia.

Tässä väliarvioinnissa arvioidaan luonnon monimuotoisuutta koskevan EU:n strategian täytäntöönpanon edistymistä suhteessa vuoden 2010 lähtötilanteeseen. Väliarvioinnin tavoitteena on antaa päättäjille tietoa niistä osa-alueista, joilla tarvitaan lisätoimia luonnon monimuotoisuutta koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä.

¹ <http://advances.sciencemag.org/content/1/5/e1400253.full>.

² <http://www.sciencemag.org/content/347/6223/1259855.full>.

³ <http://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2015>.

⁴ <http://www.eea.europa.eu/publications/eu-2010-biodiversity-baseline>.

⁵ KOM(2011) 244 lopullinen.

⁶ KOM(2010) 2020 lopullinen.

⁷ Päätös N:o 1386/2013/EU.

Laatikko 1. Luonnon monimuotoisuutta koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamatta jäämisen sosioekonomiset kustannukset

EU:n vuodelle 2020 asettaman luonnon monimuotoisuutta koskevan päätavoitteen saavuttamatta jäämisen vaihtoehtokustannuksen on arvioitu olevan jopa 50 miljardia euroa vuodessa⁸. EU:ssa joka kuudes työpaikka riippuu jossain määrin luonnosta⁹. Pelkästään hyönteisten suorittaman pölytyksen arvo on EU:ssa arviolta 15 miljardia euroa vuodessa. EU:n Natura 2000 -verkoston ylläpitämisestä aiheutuvat 5,8 miljardin euron vuosikustannukset ovat vain murto-osan siitä arviolta 200–300 miljardin euron vuosittaisesta taloudellisesta hyödystä, jota verkosto tuottaa eri palveluiden, kuten hiilidioksidin talteenoton, tulvien vaikutusten lieventämisen, vedenpuhdistuksen, pölytyksen ja kalojen suojelun, muodossa. Ekosysteemien ennallistaminen ja vihreä infrastruktuuri voivat parantaa ilman ja veden laatua ja tulvasuojelua, vähentää melua, edistää virkistystoimintaa ja luoda mahdollisuuksia ympäristöystävällisille yrityksille. Luonnon monimuotoisuutta tukevista maatalouden ympäristökäytännöistä luonnonmukainen maatalous on ala, jonka työllisyyskehitys on myönteinen ja joka houkuttaa nuoria työntekijöitä. Se tarjoaa 10–20 prosenttia enemmän työpaikkoja maapinta-alaa kohden kuin tavanomaiset maatilat ja antaa lisäarvoa maataloustuotteille. Terveiden merellisten luontotyyppeiden ja kestävien kalakantojen ylläpitäminen on välttämätöntä kalastusalan pitkän aikavälin kannattavuuden kannalta. Haitallisten vieraslajien torjunnalla on myös merkittävä taloudellinen ulottuvuus, sillä vieraslajien EU:n eri elinkeinoille aiheuttamien vahinkojen kustannukset ovat joka vuosi vähintään 12 miljardia euroa. Toimimattomuus ja epäonnistuminen maailman luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämiseksi voi johtaa ekosysteemipalvelujen vuotuisen katoon, joka vastaa seitsemää prosenttia maailman BKT:stä¹⁰. Eniten vaikutuksista kärsivät köyhimmät valtiot ja maaseudun köyhät¹¹.

Laatikko 2. Käytetyt menetelmät

Tässä edistymisen väliarvioinnissa otetaan huomioon eri tavoitteiden määrittelytavat. **Päätavoite** perustuu tilaan, jonka luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen toivotaan saavuttavan EU:ssa vuoteen 2020 mennessä. Edistymistä tavoitteen saavuttamisessa on arvioitu tässä väliarvioinnissa sekä vallitsevan tilan että kehityssuuntien valossa. **Kuuteen toiminnalliseen tavoitteeseen** sisältyy sekä politiikkaa että tilaa koskevia osatekijöitä. Kunkin tavoitteen arvioinnissa esitetään i) mikä on tilanne tavoitteen suhteen määräajan puolivälissä; ii) mitä toimia on toteutettu ja iii) mitä puutteita on paikattava ja lisätoimia toteutettava, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa vuoteen 2020 mennessä.

Väliarvioinnissa hyödynnetään parasta saatavilla olevaa tietoa, jota on kerätty monista eri lähteistä. Nämä tiedot on tiivistetty väliarviointiin liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa¹². EU:n tärkeinä pitämien luontotyyppeiden ja lajien suojelutasoa ja kehityssuuntia koskevat tiedot

⁸ http://ec.europa.eu/environment/enveco/economics_policy/pdf/report_sept2011.pdf.

⁹ <http://www.teebweb.org/>.

¹⁰ http://ec.europa.eu/environment/enveco/biodiversity/pdf/ieep_alterra_report.pdf.

¹¹ http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/economics/pdf/teeb_report.pdf.

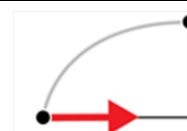
¹² SWD(2015) 187.

perustuvat luontotyyppidirektiivin yhteydessä raportoituihin tietoihin (vuosina 2007–2012 verrattuna vuosiin 2001–2006¹³).

2. YHTEENVETO EDISTYMISESTÄ VUODEN 2011 JÄLKEEN

Päätavoite: Pysäytetään EU:n luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen ja ennallistetaan ne mahdollisimman pitkälle sekä tehostetaan EU:n toimia, joilla torjutaan koko maailman luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä.

Verrattuna luonnon monimuotoisuuden tilaan EU:ssa vuonna 2010 on selvää, että luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen ovat jatkuneet, mikä vahvistetaan myös Euroopan ympäristön tilaa ja näkymiä koskevassa raportissa *2015 European environment — state and outlook report*¹⁴. Kehitys vastaa maailmanlaajuisia kehityssuuntia, ja sillä on vakavia seurauksia luonnon monimuotoisuuden kyvyille täyttää ihmisten tulevat tarpeet. Lukuisat paikalliset onnistumiset osoittavat, että käytännön toimilla saadaan aikaan myönteisiä tuloksia, mutta näitä toimia on laajennettava, jotta niillä voisi olla merkittävä vaikutus yleisiin kielteisiin kehityssuuntiin.

Ei merkittävää yleistä edistymistä (tavoitteen saavuttaminen määrääjassa edellyttää paljon tehokkaampia toimia)

Viime raportointikauden jälkeen sellaisten EU:n tärkeinä pitämien lajien ja luontotyyppien määrä, joiden suojelutaso on turvattu/suotuisa tai kohentunut, on hieman lisääntynyt. Eräiden tavallisten lintulajien kannat ovat vakautuneet, mutta muiden, herkkiin makean veden, rannikko- ja maatalousekosysteemeihin liittyvien lajien kantojen pieneneminen on jatkunut. EU:n lajeista 70:tä prosenttia uhkaa elinympäristöjen häviäminen. Vaikka osa ekosysteemipalveluista (etenkin tuotantopalvelut) ovat lisääntyneet, toiset, kuten kasvien pölyttäminen, ovat vähentyneet.

Luonnon monimuotoisuuden suurimpien uhkien – elinympäristöjen muuttumisen (etenkin kaupunkialueiden laajentumisen, maataloustuotannon tehostamisen, maankäytöstä luopumisen ja tehostetun metsänhoidon vuoksi), saasteiden, luonnonvarojen liiallisen hyväksikäytön (etenkin kalastuksessa), haitallisten vieraslajien ja ilmastomuutoksen – jatkuva paine aiheuttaa lajien ja luontotyyppien häviämistä, mikä puolestaan johtaa ekosysteemien rappeutumiseen ja niiden sietokyvyn heikkenemiseen¹⁵. EU28-maiden ekologinen jalanjälki on yhä yli kaksi kertaa niin suuri kuin niiden biokapasiteetti¹⁶, mikä lisää luonnon monimuotoisuuteen Euroopan ulkopuolella kohdistuvia paineita.

Strategian käyttöönoton jälkeen on edistytty poliittisten puitteiden laatimisessa, tietopohjan parantamisessa ja kumppanuuksien luomisessa. Nämä aloitteet on muutettava käytännön toimiksi kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, jotta luonnon monimuotoisuutta voitaisiin käytännön tasolla parantaa pysyvästi. Päätavoitteen saavuttamisessa edistyminen riippuu myös tavoitteiden

¹³ COM(2015) 219 final.

¹⁴ <http://www.eea.europa.eu/soer>.

¹⁵ <http://www.eea.europa.eu/soer-2015/europe/biodiversity>.

¹⁶ SEBI 023, Euroopan ympäristökeskus, 2015.

asettamisesta ja saavuttamisesta sellaisilla politiikanaloilla, joihin strategia ei suoraan kohdistu, kuten ilmastonsuojelun, ilmansuojelun, kemikaaleja koskevan politiikan, vesiensuojelun ja maaperän suojelun aloilla.

On paljon näyttöä sidosryhmien toteuttamista merkittävistä toimista, jotka ovat paikallisesti edistäneet luonnon monimuotoisuuden myönteistä kehitystä. Tällaiset esimerkit ovat tärkeä osoitus siitä, että kohdennetuilla käytännön toimilla voidaan saada aikaa erittäin myönteisiä tuloksia. Ne tarjoavat malleja, joiden avulla strategian täytäntöönpanoa voidaan ohjata sen toteuttamiskauden jälkipuoliskolla.

2.1. Tavoite 1: Pysäytetään vuoteen 2020 mennessä kaikkien EU:n luontolainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien lajien ja luontotyyppien tilan huonontuminen ja saavutetaan niiden tilan merkittävä ja mitattavissa oleva parannus verrattuna tähänhetkisiin arviointeihin: i) luontodirektiivin perusteella tehtävistä arvioinneista ne, jotka osoittavat suojelun tason parantuneen, lisääntyvät luontotyyppien osalta 100 prosentilla ja lajien osalta 50 prosentilla; ja ii) lintudirektiivin perusteella tehtävistä arvioinneista ne, jotka osoittavat turvallista tai parantunutta tilaa, lisääntyvät 50 prosentilla.

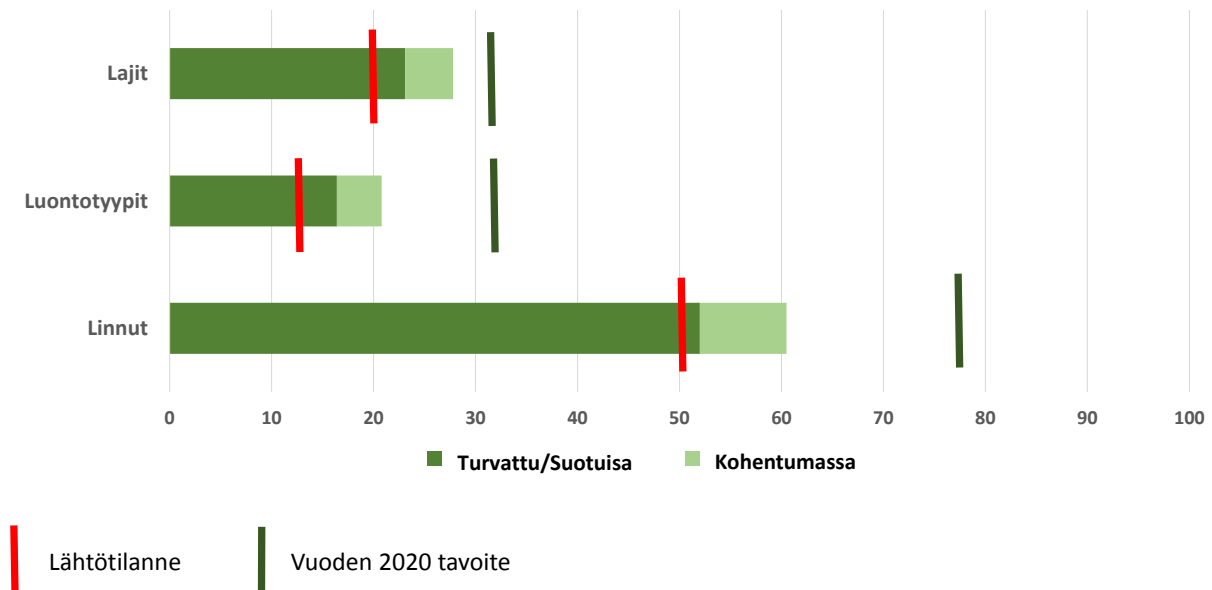
Viimeisimmän luonnon tilaa EU:ssa koskevan kertomuksen¹⁷ mukaan sellaisten lajien ja luontotyyppien määrä, joiden suojelutaso on turvattu/suotuista tai kohentumassa, on lisääntynyt hieman vuoden 2010 lähtötasoon verrattuna. Monien suojelutasoltaan epäsuotuisiksi arvioitujen luontotyyppien ja lajien suojelutaso on kuitenkin pysynyt ennallaan ja joidenkin suojelutaso on heikentynyt entisestään. Vaikka tätä tavoitetta koskevien toimien toteuttamisessa on saatu aikaan paljon sitten vuoden 2011, suurimpia haasteita ovat yhä merialueiden Natura 2000 -verkoston saaminen valmiiksi, Natura 2000 -alueiden tehokkaan hoidon varmistaminen ja riittävän rahoituksen varmistaminen Natura 2000 -verkoston tukemista varten.

Tavoitteen saavuttamisessa edistytty, ei kuitenkaan riittävästi (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää lisätoimia)

¹⁷ COM(2015) 219 final.

Kuvio 1. Edistyminen tavoitteen 1 saavuttamisessa: lintuja (lintudirektiivi) sekä yhteisön kannalta tärkeitä luontotyyppijä ja lajeja (luontodirektiivi) koskevat arvioinnit, joiden mukaan suojelutaso on turvattu/suotuisa tai kohentumassa (prosentteina)

Lähde: Euroopan ympäristökeskus, 2015.

Kuten kuviosta 1 käy ilmi, yhä useampien EU:n luontolainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien lajien ja luontotyyppien suojelutaso on turvattu/suotuisa tai kohentunut vuoden 2010 lähtötilanteeseen verrattuna. Eräiden symbolisten lajien, kuten keisarikotkan, kannat ovat alkaneet elpyä tarkoitukseen varatulla rahoituksella tuettujen kohdennettujen suojelutoimenpiteiden ansiosta. Monien muiden lajien ja luontotyyppien suojelutaso on kuitenkin yhä epäsuotuisa ja osan jopa heikkenemässä.

Natura 2000 -verkosto on pääosin saatu valmiiksi maa-alueiden ja sisävesiluontotyyppien osalta, ja se kattaa noin 18 prosenttia maa-alueesta. Merialueiden verkoston kattavuus on kasvanut 6 prosenttiin, mikä on yhä kaukana maailmanlaajuisesta 10 prosentin tavoitteesta.

Jäsenvaltiot ovat edistyneet eri tahtiin eri lajeja koskevien toimintasuunnitelmien ja Natura 2000 -alueita koskevien hoitosuunnitelmien laatimisessa ja täytäntöönpanossa. Vuonna 2012 vain 58 prosentille Natura 2000 -alueista oli laadittu hoitosuunnitelma tai suunnitelmaa oltiin laatimassa¹⁸. Natura 2000 -verkoston luonnonmaantieteellinen prosessi on kannustanut jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä luontotyyppien hoidossa ja ennallistamisessa, ja Natura 2000 -alueita koskevat rahoitusmahdollisuudet ovat lisääntyneet¹⁹. Natura 2000 -verkoston sisällyttämistä uuteen monivuotiseen rahoituskehikseen voidaan arvioida täysimääräisesti vasta, kun kaikki ohjelmat on hyväksytty.

Natura 2000 -alueita varten on annettu ohjeita tuulivoiman käytöstä, satamien kehittämisestä ja ruoppauksesta, kaivannaisteollisuudesta, maataloudesta, vesiviljelystä, metsistä ja energiainfrastruktuurista²⁰.

¹⁸ <http://www.eea.europa.eu/publications/state-of-nature-in-the-eu>.

¹⁹ SEK(2011) 1573 lopullinen.

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm.

Tuomareille ja syyttäjille on järjestetty koulutusta luontolainsäädännön keskeisten säännösten täytäntöönpanon valvonnasta. Luonnon monimuotoisuutta koskevien tietojen seurannassa ja raportoinnissa on otettu merkittäviä edistysaskelia, samoin kuin kahteen luontodirektiiviin perustuvien raportointivaatimusten yhdenmukaistamisessa.

Viestintää ja tiedotusta on lisätty ottamalla käyttöön Natura 2000 -viestintäalusta, vuotuinen Natura 2000 -palkinto-ohjelma ja kansallisia kampanjoita.

Komissio toteuttaa parhaillaan lintu- ja luontodirektiivien²¹ toimivuustarkastusta osana sääntelyn toimivuutta ja tuloksellisuutta koskevaa ohjelmaansa (REFIT). Kyseessä on kattava ja näyttöön perustuva analyysi siitä, ovatko lainsäädäntö ja sen täytäntöönpano tavoitteisiin nähden oikeasuhteisia ja toimivatko ne tarkoitetulla tavalla. Tulokset esitellään vuoden 2016 ensimmäisellä puoliskolla.

Vaikka useiden toimien myönteiset vaikutukset toteutuvat viiveellä, on selvää, että vuoteen 2020 mennessä tarvitaan vielä huomattavasti enemmän toimia ja investointeja, jotta saadaan valmiiksi merialueiden Natura 2000 -verkosto ja saavutetaan näin 10 prosentin yleistavoite, varmistetaan Natura 2000 -alueiden tehokas hoito ja luodaan riittävät rahoitus- ja hallintaedellytykset, jotta saavutetaan suojelutavoitteet ja jotta ekosysteemipalvelujen mahdollisuudet voidaan hyödyntää Natura 2000 -alueilla ja niiden ulkopuolella.

2.2. Tavoite 2: Ylläpidetään ja parannetaan ekosysteemejä ja niiden tarjoamia palveluja vuoteen 2020 mennessä luomalla vihreää infrastruktuuria ja ennallistamalla ainakin 15 prosenttia huonontuneista ekosysteemeistä.

Tähän tavoitteeseen liittyvissä politiikkaa ja tietämyksen parantamista koskevissa toimissa on edistytty, ja jäsenvaltioissa on toteutettu joitakin ennallistamistoimia. Se ei kuitenkaan vielä ole pysäyttänyt ekosysteemien ja niiden tarjoamien palvelujen huonontumista. Ennallistamisen ja vihreän infrastruktuurin edistämiseksi on laadittava ja pantava täytäntöön kansallisia ja alueellisia kehyksiä. Tavallisen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen Natura 2000 -verkoston ulkopuolella edellyttää yhä paljon toimia.

Tavoitteen saavuttamisessa edistytty, ei kuitenkaan riittävästi (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää lisätoimia)

²¹ http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm.

Kuvio 2. Ekosysteemeihin kohdistuvien paineiden kehityssuuntia.

Ekosysteemityyppi	Luontotyypin muutokset	Ilmastonmuutos	Hyödyntäminen	Haitalliset vieraslajit	Saasteet ja ravinteiden lisääntyminen
Kaupunki	↗	↑	↗	↗	↑
Viljelymaa	↗	↑	↗	↗	↑
Niityt	↗	↑	↗	↗	↑
Metsät	↘	↑	→	→	↗
Nummet, pensaikot ja harva kasvipeite	→	↑	→	↗	↗
Kosteikot	→	↑	→	↗	↘
Makea vesi (joet ja järvet)	→	↑	→	↗	↘
Meri (jokisuiden vaihtumisaalueet ja meret yhteensä)*	↗	↑	↗	↗	↗

*Huom. Merien ekosysteemejä koskevat tulokset ovat alustavia.

Selitykset:

Paineiden ennustettu kehityssuunta			
↘	→	↗	↑
Heikkenee	Jatkuu	Kasvaa	Kasvaa hyvin nopeasti
Tähän asti havaittu vaikutus luonnon monimuotoisuuteen			
Vähäinen	Kohtalainen	Suuri	Erittäin suuri

Lähde: Euroopan ympäristökeskus, 2015²².

Tuoreen analyysin²³ mukaan tietyt tuotantopalvelut (esim. puuntuotanto) ovat lisääntyneet ja suoraan luonnon monimuotoisuuteen liittyvät palvelut (esim. pölytys) ovat vähentyneet vuosina 2000–2010. Kuten kuvio 2 ilmenee, jotkin merkittävät ekosysteemeihin kohdistuvat paineet ovat heikentyneet (esim. rikkilaskeumat). Muut ekosysteemeihin ja niiden palveluihin kohdistuvat paineet ovat kuitenkin pysyneet ennallaan ja monet jopa kasvaneet, mikä on kaiken kaikkiaan hidastanut edistymistä tavoitteen saavuttamisessa.

Komissio ja jäsenvaltiot ovat toteuttaneet merkittäviä toimia tietopohjan parantamiseksi. Jos ekosysteemien ja niiden tuottamien palvelujen kartoitus ja arviointi (MAES) saadaan päätökseen vuoteen 2020 mennessä, se auttaa julkisen sektorin päättäjiä ja yksityisen sektorin sidosryhmiä hyödyntämään EU:n ekosysteemien tuottamaa vaurautta ja niihin liittyviä sosioekonomisia hyötyjä suunnittelua koskevilla päätöksissään. Yhteisen tutkimuskeskuksen tuore raportti on luotettava vertailukohta, jonka avulla edistystä voidaan seurata. Ensimmäisiä päivityksiä odotetaan vuonna 2016.

Vihreitä infrastruktuureita²⁴ koskevalla EU:n strategialla edistetään vihreää infrastruktuuria hyödyntävien ratkaisujen sisällyttämistä myös EU:n muihin politiikkoihin ja rahoitusvälineisiin. Komissio on myös julkaissut selvityksen²⁵ tukeakseen jäsenvaltioita huonontuneiden ekosysteemien

²² Euroopan ympäristökeskuksen tekninen raportti nro 6/2015.

²³ Yhteisen tutkimuskeskuksen raportti *Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services*, 2015.

²⁴ COM(2013) 249 final.

²⁵ <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/RPF.pdf>.

ennallistamista koskevien painopisteiden asettamisessa. Vaikka laajoja ennallistamisstrategioita on kansallisella ja alueellisella tasolla vähän, ennallistamistoimia toteutetaan jonkin verran, usein EU:n lainsäädännön, kuten vesipuitedirektiivin, meristrategiapuitedirektiivin sekä lintu- ja luontodirektiivien johdosta.

Tulevina vuosina tarvitaan enemmän toimia ennallistamisen painopisteiden asettamista koskevien kansallisten kehysten laatimiseksi ja täytäntöönpanemiseksi. Lisäinvestoinnit, valmiuksien kehittäminen ja vihreän infrastruktuurin sisällyttäminen kansallisiin ja alueellisiin suunnittelukehyksiin ovat tärkeitä ekosysteemien ja niiden palvelujen ylläpitämisen ja ennallistamisen kannalta. Tavallisen luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen edellyttää vielä paljon toimia Natura 2000 -verkoston ulkopuolisilla alueilla, jotka muodostavat yhteensä 80 prosenttia EU:n alueesta. Toimia varten on löydettävä soveltuvin lähestymistapa luonnon monimuotoisuuden ekosysteemipalvelujen nettohävikin välttämiseksi.

2.3. Tavoite 3: Vahvistetaan maatalouden ja metsätalouden vaikutusta luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen ja parantamiseen.

2.3.1. Tavoite 3 A – Maatalous: Maksimoidaan vuoteen 2020 mennessä sellaiset maatalousalueet (laitumet, pellot ja monivuotiset kasvit), jotka kuuluvat luonnon monimuotoisuutta koskevien toimenpiteiden piiriin yhteisessä maatalouspolitiikassa, jotta voidaan varmistaa luonnon monimuotoisuuden suojelu ja saada aikaan mitattavissa oleva parannus(*) niiden lajien ja luontotyyppien suojelun tasossa, jotka riippuvat maataloudesta tai joihin se vaikuttaa, sekä ekosysteemipalvelujen tarjoamisessa verrattuna EU:n tilanteeseen vuonna 2010 ja siten edistetään kestävää hoitoa.

(*) Parannus mitataan vertaamalla edistystä määrällisiin parannustavoitteisiin, jotka koskevat EU:n tärkeinä pitämien lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa (tavoite 1) sekä huonontuneiden ekosysteemien ennallistamista (tavoite 2).

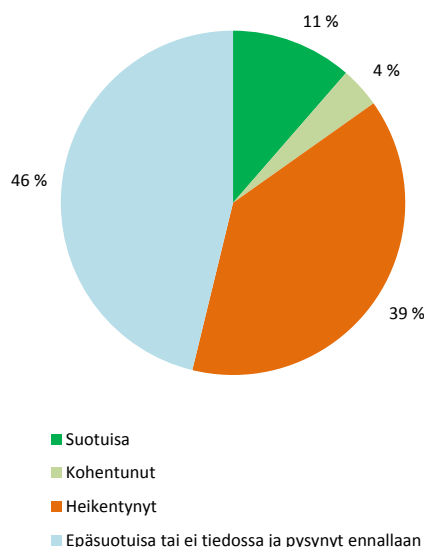
Maatalouteen liittyvien EU:n tärkeinä pitämien lajien ja luontotyyppien suojelutason jatkuva heikkeneminen osoittaa, että tarvitaan enemmän toimia luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi ja parantamiseksi kyseisillä alueilla. Yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja asiaankuuluvien ympäristöpolitiikkojen vuorovaikutus on prosessissa merkittävässä asemassa²⁶.

Vuosia 2014–2020 koskeva YMP:n uudistus sisältää monia eri välineitä, joilla voidaan edistää luonnon monimuotoisuuden tukemista. Jos tavoite halutaan saavuttaa, on jäsenvaltioiden nyt hyödynnettävä näitä mahdollisuuksia riittävässä määrin. Kestävien maatalouskäytäntöjen toimivuudesta on paikallisia esimerkkejä. Jos niitä noudatettaisiin laajemmin, ne voisivat auttaa EU:n takaisin raiteille tavoitteen saavuttamisessa vuoteen 2020 mennessä.

Ei merkittävää yleistä edistymistä (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää paljon tehokkaampia toimia)

Kuvio 3. Muutokset (2007–2012 vs. 2001–2006) yhteisön kannalta tärkeisiin maatalousekosysteemeihin liittyvien luontotyyppien (niityt ja viljelymaa) suojelun tasossa.

Lähde: Euroopan ympäristökeskus, 2015.

Euroopan ympäristön tilaa ja näkymiä koskevassa vuoden 2015 raportissa todetaan maatalouskäytäntöjen tehostamisen ja maankäytöstä luopumisen sekä kaupunkirakenteen hajautumisen ja harmaan infrastruktuurin olevan keskeisiä luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita. Euroopan unionin luonnon tilaa koskevassa vuoden 2015 kertomuksessa todetaan maatalouden ja ihmisten toiminnasta aiheutuvien luonnonolojen muutosten olleen vuosina 2007–2012 merkittävimmät maa-alueiden ekosysteemeihin kohdistuneet paineet, sillä 20 prosenttia paineista johtui yksinomaan maataloudesta. Kuten kuviosta 3 käy ilmi, useimpien EU:n luontolainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien maatalouteen liittyvien lajien ja luontotyyppien suojelutasossa ei ole tapahtunut merkittävää parannusta edelliseen raportointikauteen verrattuna. Niityillä ja kosteikoissa on eniten luontotyyppisiä, joiden suojelutaso on epäsuotuista/huono tai heikkenemässä. Vaikka levinneisyydeltään yleisten lintulajien kannat ovat alkaneet vakautua vuodesta 2010 lähtien,

²⁶ Monet EU:n politiikat ja säädökset vaikuttavat (välittömästi ja välillisesti) luonnon monimuotoisuuden tilaan maaseutualueilla. Tavoitteessa 3 A keskitytään yhteisen maatalouspolitiikan panokseen.

viljelymaiden lintujen vähentyminen on jatkunut. Pölytyspalvelut ovat vähentyneet voimakkaasti²⁷, sillä luonnonvaraisiin mehiläisiin kohdistuu monenlaisia paineita²⁸. Niittyjen perhoset ovat vähentyneet rajusti, eikä kehitys osoita tasoittumisen merkkejä.

Vaikka kokonaiskehitys onkin yhä hyvin huolestuttavaa, paikallisesti suojelutasoja on onnistuttu parantamaan monin paikoin hyvien maatalouskäytäntöjen ja YMP:n alaisten luonnon monimuotoisuutta koskevien toimien ansiosta, etenkin maatalouden ympäristötoimenpiteiden avulla ja Natura 2000 -alueilla. Tällaiset onnistumiset ovat tärkeitä merkkejä siitä, että vuodelle 2020 asetettu luonnon monimuotoisuutta koskeva tavoite voidaan saavuttaa. Käytäntöjä on kuitenkin levitettävä laajemmalle, jotta EU:n tasolla voitaisiin saavuttaa merkittäviä tuloksia.

Vuosia 2014–2020 koskeva YMP:n uudistus sisältää erilaisia välineitä, joilla voidaan edistää luonnon monimuotoisuuden tukemista. Täydentävät ehdot muodostavat viljelijöille asetettujen ympäristövaatimusten ja velvollisuuksien perustan. Suorilla tuilla palkitaan julkisten ympäristöhyödykkeiden tarjoaminen. Kolmesta ensimmäiseen pilariin kuuluvasta viherryttämiskäytännöstä yksi eli ekologisen alan pitäminen kohdistuu suoraan luonnon monimuotoisuuteen. Lisäksi maaseudun kehittämisasetus²⁹ tarjoaa kansallisten ja alueviranomaisien käyttöön laajan valikoiman luonnon monimuotoisuuden kannalta suotuisia toimia. Näihin kuuluvat muun muassa ekosysteemien ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen, luonnon monimuotoisuutta koskevan tuotostavoitteen sisällyttäminen maaseudun kehittämissuunnitelmiin, viljelijöiden ja metsänhoitajien väliset yhteistyömekanismit ja viljelijöille annettava vesien ja torjunta-aineiden käyttöä sekä luonnon monimuotoisuutta ja lintu- ja luontodirektiiveihin perustuvia velvollisuuksia koskeva neuvonta.

Uudistettu YMP antaa jäsenvaltioiden kansallisille ja alueviranomaisille joustovaraa päättää, miten ja missä määrin ne hyödyntävät näitä mahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden maaseudun kehittämissuunnitelmia ja ekologiseen alaan liittyviä valintoja seurataan ja arvioidaan tarkasti luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta. Tämän kertomuksen valmistumiseen mennessä hyväksytyjen maaseudun kehittämissuunnitelmien perusteella 19,1³⁰ prosenttiin kaikesta maatalousmaasta sovelletaan luonnon monimuotoisuutta ja/tai maisemia tukevia hoitosopimuksia, mutta jäsenvaltioiden ja alueiden välillä on suuria eroja. Vuodelle 2020 asetetun tavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää ymmärtää jäsenvaltioiden välisten käyttöä koskevien erojen syyt.

2.3.2. Tavoite 3 B – Metsät: Vuoteen 2020 mennessä laaditaan metsien hoitosuunnitelmat tai vastaavat välineet metsän kestävän hoidon (SFM) mukaisesti kaikkia niitä julkisten yhteisöjen omistamia metsiä ja tietynkokoisia metsätiloja varten (jäsenvaltiot tai alueet määrittävät tämän koon maaseudun kehittämissuunnitelmissaan), jotka saavat rahoitusta EU:n maaseudun kehittämissuunnitelmista, jotta saadaan aikaan mitattavissa olevaa parannusta(*) niiden lajien ja luontotyyppien suojelun tasossa, jotka riippuvat metsätaloudesta tai**

²⁷ Yhteisen tutkimuskeskuksen raportti *Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services*, 2015.

²⁸ European Red List of Wild Bees, 2015.

²⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1305/2013.

³⁰ Maatalouden kehittämissuunnitelmia on yhteensä 118. Niistä hyväksyttiin 23. elokuuta 2015 73 ohjelmaa, jotka kattavat sekä talousarviosta että käytetystä maatalousmaasta kolme neljäsosaa.

joihin se vaikuttaa, sekä ekosysteemipalvelujen tarjoamisessa verrattuna EU:n tilanteeseen vuonna 2010.

() Parannus mitataan vertaamalla edistystä määrällisiin parannustavoitteisiin, jotka koskevat EU:n tärkeinä pitämien lajien ja luontotyyppien suojelun tasoa (tavoite 1) sekä huonontuneiden ekosysteemien ennallistamista (tavoite 2).*

(**) Pienemmille tiloille jäsenvaltiot voivat antaa lisäkannustimia, joilla edistetään hoitosuunnitelmien tai muiden metsän kestävän hoidon mukaisten välineiden hyväksymistä.

EU:n metsäpinta-ala on kasvanut verrattuna EU:n vuoden 2010 luonnon monimuotoisuuden perustilaan. EU:n luontolainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien metsäluontotyyppien ja -lajien suojelun tasossa ei kuitenkaan ole nähtävissä suuria merkkejä parantumisesta. Natura 2000 -verkostoon kuulumattomien metsäluontotyyppien suojelun tasosta on vain vähän EU:n tason tietoa.

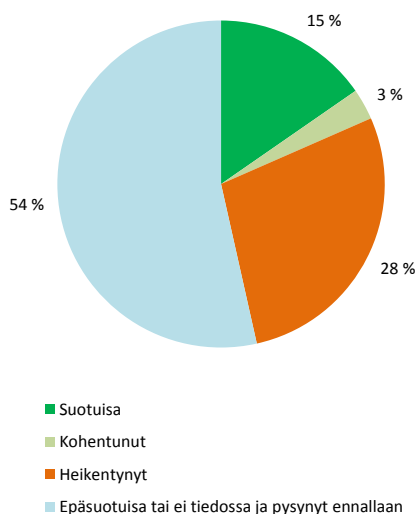
Metsien hoitosuunnitelmat tai vastaavat välineet voivat merkittävästi edistää tavoitteen saavuttamista, mutta niiden tarjoamat mahdollisuudet ovat yhä pitkälti hyödyntämättä.

Ei merkittävää yleistä edistymistä (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää paljon tehokkaampia toimia)

Niiden EU:n tärkeinä pitämien metsäluontotyyppien osuus, joiden suojelutaso on suotuisa, on pienentynyt lähes 17 prosentista viimeisimmän arvioinnin noin 15 prosenttiin. Suurimmassa osassa (80 prosentissa) arvioinneista suojelutaso oli edelleen epäsuotuisa, mutta tulokset vaihtelevat huomattavasti Euroopan eri luonnonmaantieteellisten alueiden välillä. Suotuisia arviointeja oli eniten Välimeren vyöhykkeellä.

Kuvio 4. Muutokset (2007–2012 vs. 2001–2006) yhteisön kannalta tärkeisiin metsiin ja metsäekosysteemeihin liittyvien luontotyyppien suojelun tasossa EU:n 27 jäsenvaltion alueella³¹

Lähde: Euroopan ympäristökeskus, 2015.

Uudessa EU:n metsästrategiassa³² korostetaan Euroopan metsäekosysteemien taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää merkitystä ja määritetään pääperiaatteiksi kestävä metsänhoito, resurssitehokkuus ja maailmanlaajuinen vastuu metsistä. Komissio kehittää myös kestävä metsänhoidon kriteereitä ja indikaattoreita. Riittävän rahoituksen varmistaminen metsäalueiden luonnon monimuotoisuutta tukeville toimenpiteille on yhä haasteellista. Vuosina 2007–2013 maaseudun kehittämissuunnitelmissa kohdennettiin metsiin yhteensä 5,4 miljardia euroa, kun taas Natura 2000 -verkoston (josta yli puolet on metsää) vuotuiset hoitokustannukset ovat noin 5,8 miljardia euroa.

Metsien hoitosuunnitelmat tai vastaavat välineet voisivat olla keskeisessä asemassa tavoitteen 3 B saavuttamisessa myös yksityismetsien osalta. Kaiken kaikkiaan suuri osa EU:n metsistä kuuluu jonkinlaisen hoitosuunnitelman piiriin, mutta jäsenvaltioiden välillä on yhä suuria eroja. Eräiden luonnon monimuotoisuutta koskevassa EU:n strategiassa mainittujen toimenpiteiden käyttö on ollut vähäistä. Metsien tilaa koskevan EU:n tason tiedon parantaminen mahdollistaa tilanteen tarkemman arvioinnin ja tavoitteen saavuttamisen edellyttämien asianmukaisten poliittisten toimien suunnittelun.

2.4. Tavoite 4: Saavutetaan kestäviä enimmäistuottoja (MSY) vastaava tila vuoteen 2015 mennessä*. Saavutetaan tila, jossa populaatioiden ikä- ja kokorakenne osoittaa kannan olevan hyvässä kunnossa, sellaisten kalastustoimien avulla, joilla ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia muihin kantoihin, lajeihin tai ekosysteemeihin, jotta voidaan edistää ympäristön hyvän tason saavuttamista vuoteen 2020 mennessä, kuten meristrategian puitedirektiivissä edellytetään.

** Vuonna 2014 voimaan tulleella uudistetulla yhteisellä kalastuspolitiikalla (YKP) pyritään varmistamaan, että kaikkien kantojen hyödyntäminen on kestävä*

³¹ Kaavio käsittelee EU:n 27 jäsenvaltion aluetta ennen Kroatian liittymistä Euroopan unioniin.

³² COM(2013) 659 final.

enimmäistuoton mahdollistavalla tasolla vuoteen 2015 mennessä, jos mahdollista, mutta viimeistään vuoteen 2020 mennessä.

Poliittisten puitteiden luomisessa EU:n uudistetun yhteisen kalastuspolitiikan mukaista kestävästä kalastuksesta ja meristrategiapuitedirektiivin mukaista ympäristön hyvää tilaa varten on edistytty merkittävästi. Komissio edistää valtamerten hallinnointia koskevia parannuksia, jotta merten luonnonvarojen hallinta olisi kestävämpää. Poliittikan täytäntöönpanossa on kuitenkin ollut suuria eroja EU:n eri osissa, ja sen varmistamisessa, että tavoitteet saavutetaan aikataulussa, on vielä suuria haasteita. Hieman yli 50:tä prosenttia kestävästä enimmäistuoton suhteen arvioituista kannoista kalastettiin kestävällä tasolla vuonna 2013.

Koska niihin kohdistuu monenlaisia paineita, Euroopan merien lajien ja ekosysteemien tilan heikkeneminen jatkuu.

Tavoitteen saavuttamisessa edistytty, ei kuitenkaan riittävästi (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää lisätoimia)

Uudistettu yhteinen kalastuspolitiikka tarjoaa kestäväälle kalastukselle vakaan poliittisen toimintakehyksen, ja sen täytäntöönpano on edistynyt. Yhä useampien kaupallisten kantojen pyyntitasot ovat saavuttaneet tai ovat saavuttamassa kestävästä enimmäistuoton mahdollistavan tason. Edistys on ollut huomattavaa pohjoisilla vesillä, missä useimmat saalisrajoitusten alaiset kannat arvioidaan (Itämerellä jopa 90 prosenttia) ja enemmistöä hoidetaan kestävästä enimmäistuoton mukaisesti. Välimerellä ja Mustallamerellä arvioitujen kantojen osuus on kuitenkin alle 10 prosenttia puretusta saaliista ja noin 90:tä prosenttia arvioituista kannoista kalastetaan edelleen liikaa³³.

Kalastuskuolevuus on alentunut merkittävästä useiden Itämeren ja Pohjanmeren (sen laajemmassa merkityksessä) kalakantojen osalta³⁴. Tämä osoittaa kantojen reagoivan myönteisesti pitkän aikavälin hoitosuunnitelmien täytäntöönpanoon ja kestävästä enimmäistuoton tavoitteen mukaisten kalastuskäytäntöjen noudattamiseen.

Merien luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen jatkuu Euroopan merialueilla. Laadukkaan, luotettavan ja kattavan meriympäristöä koskevan tiedon saaminen on itsessään haasteellista, sillä 80 prosenttia meristrategiapuitedirektiivin alaisista lajeista ja luontotyypeistä on luokiteltu luokkaan ”ei tiedossa” (kaupalliset kalakannat ovat myönteinen poikkeus). Ympäristön tilan on todettu olevan hyvä vain 4 prosentissa luontotyypeistä. Ilmastonmuutos ja happamoituminen pahentavat liikakalastuksen, saasteiden ja merien roskaantumisen, elinympäristöjen tuhoutumisen ja haitallisten vieraslajien kielteisiä vaikutuksia³⁵.

Kalastuksesta muille lajeille kuin kohdelajeille ja ekosysteemeille aiheutuvien haittavaikutusten vähentämiseksi uudella yhteisellä kalastuspolitiikalla pyritään lopettamaan saaliiden poisheittäminen purkamisvelvoitteen vaiheittaisella käyttönotolla vuoteen 2019 mennessä. Puhtaampien, valikoivampien ja sivusaaliita välttävien käytäntöjen käyttöönotto ja sivusaaliita koskevien tietojen parantaminen edellyttävät jäsenvaltioilta tehokkaampaa valvontaa.

³³ COM(2015) 239 final.

³⁴ Yhteinen tutkimuskeskus, Monitoring the performance of the CFP – STECF-15-04, 2015.

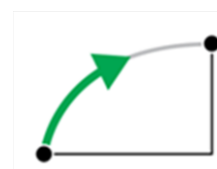
³⁵ Euroopan ympäristökeskuksen raportti nro 2/2015.

Jotta merien luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita voitaisiin vähentää vuoteen 2020 mennessä, on tärkeää, että jäsenvaltiot jatkavat kalastuksenhoitosuunnitelmien täytäntöönpanoa ja sääntöjen noudattamisen valvontaa sekä parantavat seurantaa, laajentavat tietopohjaa ja koordinoivat merien luonnon monimuotoisuutta koskevaa tietoa. Kokemusten hyödyntäminen ja tutkimusverkostojen laajentaminen ovat keskeisiä tehtäviä.

2.5. Tavoite 5: Vuoteen 2020 mennessä haitalliset vieraslajit ja niiden kulkeutumisreitit paikallistetaan ja asetetaan tärkeysjärjestykseen, haitallisimmiksi katsottuja lajeja rajoitetaan tai ne hävitetään taikka kulkeutumisreittejä hallitaan, jotta uusia vieraslajeja ei enää leviä eivätkä ne vakiinnu

Haitalliset vieraslajit ovat nopeasti paheneva uhka luonnon monimuotoisuudelle. Haitallisia vieraslajeja koskeva asetus³⁶ tuli voimaan vuonna 2015. Parhaillaan valmistellaan ehdotusta ensimmäiseksi unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloksi. Jos luettelo hyväksytään vuoden 2015 loppuun mennessä, EU:n voidaan katsoa edistyvän tavoitteeseen 5 liittyvien toimien toteuttamisessa suunnitelman mukaisesti.

Seuraava tärkeä askel tavoitteen saavuttamisessa on täytäntöönpano jäsenvaltioissa. Meriympäristön haitallisten vieraslajien torjunnan kannalta tärkeän alusten painolastivesien ja sedimenttien valvontaa ja käsittelyä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointi ei ole edennyt odotetusti, sillä sen on ratifioinut vain seitsemän jäsenvaltiota.

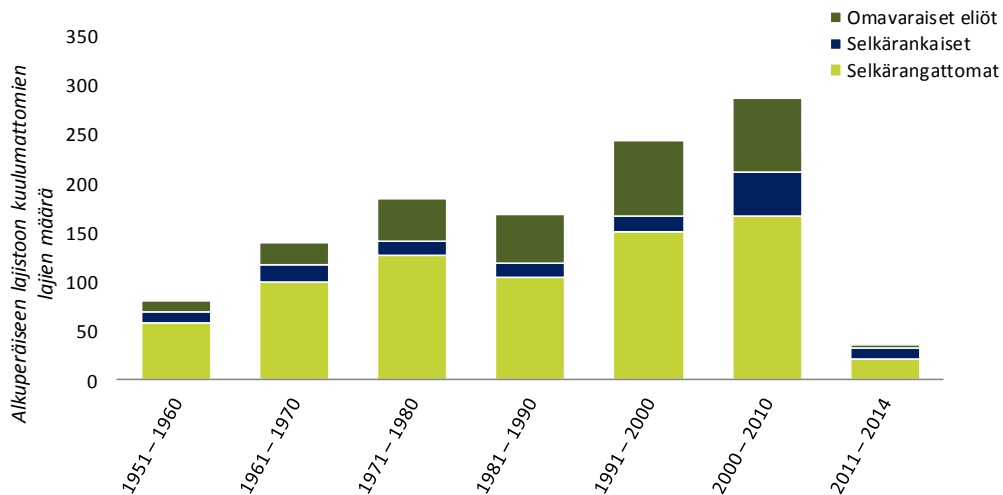
Tavoitteen saavuttaminen etenee suunnitellusti (jos nykykehitys jatkuu, tavoite saavutettaneen vuoteen 2020 mennessä)

Euroopan ympäristössä esiintyy tällä hetkellä yli 11 000:ta vieraslajia, joista 10–15 prosenttia aiheuttaa ongelmia. Euroopan merien alkuperäiseen lajistoon kuulumattomista lajeista yli 80 prosenttia on tullut alueelle vuoden 1950 jälkeen (vrt. kuvio 5).

³⁶ Asetus (EU) N:o 1143/2014.

Kuvio 5. Meriympäristön alkuperäiseen lajistoon kuulumattomien lajien saapumistahti³⁷.

Kuvio – Meriympäristön alkuperäiseen lajistoon kuulumattomien lajien saapumistahti

Huomautus: Kuvio kertoo uusien, meriympäristön alkuperäiseen lajistoon kuulumattomien lajien määrän. Tarkastelu kattaa koko Euroopan, ja luvut on esitetty vuosikymmenittäin. Viimeisin ajanjakso kattaa vain vuodet 2011–2014.

Lähde: Euroopan ympäristökeskus, 2015.

Uusi haitallisia vieraslajeja koskeva asetus muodostaa kehyksen, jonka avulla pyritään estämään ja hallitsemaan haitallisten vieraslajien tuontia EU:hun ja leviämistä siellä. Euroopan haitallisia vieraslajeja koskeva EASIN-tietoverkosto (European Alien Species Information Network)³⁸ on perustettu auttamaan jäsenvaltioita asetuksen täytäntöönpanossa. Jäsenvaltioiden kanssa ollaan viimeistelemässä ensimmäistä unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloa, joka perustuu lajikohtaisiin riskinarviointeihin, joissa huomioidaan myös mahdolliset taloudelliset uhat. Ennalta ehkäisevää lähestymistapaa tuetaan tarkastelulla, jossa pyritään asettamaan tulevat riskinarvioinnit tärkeysjärjestykseen. Myös vuonna 2013 annetuilla kasvien³⁹ ja eläinten⁴⁰ terveyttä koskevilla EU:n säädösehdotuksilla pyritään tukemaan luonnon monimuotoisuuden suojelua.

Jotta edistyminen tämän tavoitteen saavuttamisessa jatkuisi, on ratkaisevan tärkeää, että ensimmäinen unionin kannalta merkityksellisten haitallisten vieraslajien luettelo hyväksytään nopeasti ja pannaan tehokkaasti täytäntöön jäsenvaltioissa. Lisäksi on tärkeää edistyä asiaan liittyvissä politiikoissa ja erityisesti alusten painolastivesien ja sedimenttien valvontaa ja käsittelyä koskevan kansainvälisen yleissopimuksen ratifiointissa ja täytäntöönpanossa, luonnonvaraisten lajien tauteja koskevan eläinten terveyteen liittyvän järjestelmän soveltamisessa.

³⁷ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/trends-in-marine-alien-species-mas-2/assessment>.

³⁸ <http://easin.jrc.ec.europa.eu/>.

³⁹ COM(2013) 267.

⁴⁰ COM(2013) 260.

2.6. Tavoite 6: EU tehostaa vuoteen 2020 mennessä toimiaan maailman luonnon monimuotoisuuden häviämisen torjumiseksi.

EU on yhä selvästi suurin taloudellisen avun antaja ja on edistynyt maailman luonnon monimuotoisuuden suojeluun käytettävien resurssien lisäämisessä. EU on ottanut ensimmäisiä askeleita vähentääkseen maailmanlaajuisia luonnon monimuotoisuuden häviämisen välillisiä tekijöitä, kuten luonnonvaraisten eläinten ja kasvien kauppaa, ja huomioidakseen luonnon monimuotoisuuden kauppasopimuksissaan. Pyrkimyksissä vähentää eurooppalaisten kulutustottumusten vaikutuksia maailman luonnon monimuotoisuuteen ei kuitenkaan ole edistytty riittävästi. Tämänhetkisellä kehitystahdilla nykytoimet eivät välttämättä riitä luonnon monimuotoisuutta koskevien Aichin tavoitteiden saavuttamiseen määräaikaan mennessä⁴¹.

Tavoitteen saavuttamisessa edistytty, ei kuitenkaan riittävästi (tavoitteen saavuttaminen määräajassa edellyttää lisätoimia)

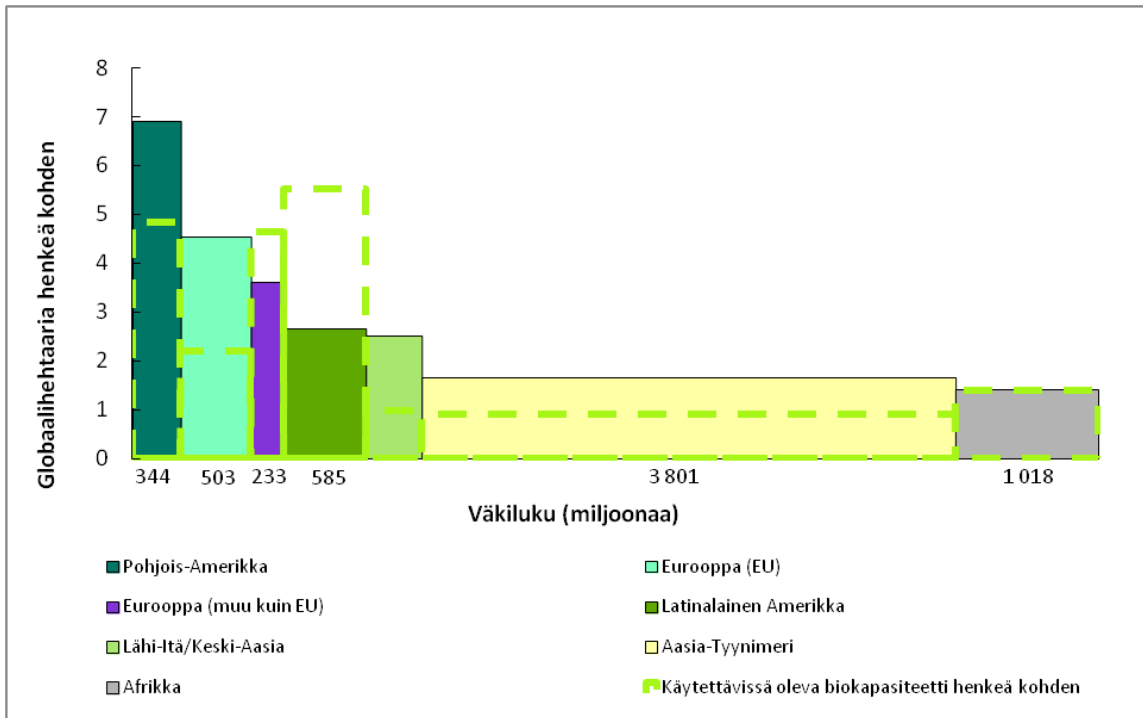
EU on suurin luonnon monimuotoisuuteen liittyvän julkisen kehitysavun antaja, ja se on yli kaksinkertaistanut antamansa rahoituksen vuosien 2006 ja 2013 välillä.

Säännelläkseen geenivarojen saatavuutta sekä niiden käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa EU ratifioi Nagoyan pöytäkirjan vuonna 2014. Noudattamistoimenpiteiden säätämiseksi on annettu uutta lainsäädäntöä, ja lisäksi valmistellaan vielä yhtä täytäntöönpanosäädöstä.

Vuonna 2013 annetulla EU:n puutavara-asetuksella pyritään lopettamaan laittomasti korjatun puun levittäminen EU:n markkinoilla. Metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma edistää laillisen puutavaran kauppaa. Kuluttajat suosivat enenevässä määrin tuotteita, jotka on valmistettu kestävän kehityksen mukaisesti hoidetuista metsistä korjatusta puusta. Myös palmuöljyn suhteen on edistytty jonkin verran, mutta muiden hyödykkeiden suhteen on toteutettu liian vähän toimia. EU28-alueen ekologinen jalanjälki on yli kaksinkertainen verrattuna sen biokapasiteettiin.

⁴¹ Biologista monimuotoisuutta koskeva yleissopimus, Global Biodiversity Outlook 4.

Kuvio 6 – Ekologisen jalanjäljen vaihtelu alueittain.

Lähde: Euroopan ympäristökeskus (SEBI)⁴²

Kaikkiin EU:n viimeaikaisiin vapaakauppasopimuksiin sisältyy monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä. EU on myös tukenut maailmanlaajuisia toimia luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjumiseksi⁴³ esimerkiksi edistämällä kattavan luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuntaa koskevan päätöslauselman hyväksymistä YK:n yleiskokouksessa. EU:sta tuli virallisesti luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen (CITES) sopimuspuoli 8. heinäkuuta 2015.

Toimet, joilla pyritään tarkastamaan EU:n kehitysyhteistyötoimien vaikutus luonnon monimuotoisuuteen, on sisällytetty ympäristö- ja ilmastonmuutosasioiden valtavirtaistamiseen. Kaikissa uusissa kehitysyhteistyötoimissa on tehtävä pakollinen ympäristötarkastelu, jossa käsitellään mahdollisia suojeltuihin tai haavoittuviin alueisiin kohdistuvia vaikutuksia, ekosysteemipalveluja, vieraslajien saapumista sekä lannoitteiden, torjunta-aineiden tai muiden kemikaalien käyttöä. Ohjelmasuunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota toimien mahdollisuuksiin suojella ja parantaa luonnon monimuotoisuutta.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat vaikuttaneet aktiivisesti vuoden 2030 jälkeisen kehitysohjelman kestävän kehityksen tavoitteiden laatimiseen. Näiden sitoumusten täyttäminen EU:ssa ja niiden saavuttamisen tukeminen koko maailmassa auttaa tämän tavoitteen saavuttamisessa. Jotta voidaan saavuttaa kansainvälinen tavoite kaksinkertaistaa kehitysmailla suunnattava luonnon monimuotoisuuteen liittyvä rahoitus vuoteen 2015 mennessä sekä säilyttää tämä taso vuoteen 2020 asti ja parantaa rahoituksen

⁴² <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/ecological-footprint-of-european-countries/ecological-footprint-of-european-countries-2>.

⁴³ COM(2014) 64 final.

vaikuttavuutta, on jatkettava sitoutumista sekä parannettava priorisointia ja koordinoitua muiden avunantajien kanssa. EU:n tavoitteiden saavuttaminen edellyttää EU:n ekologista jalanjälkeä koskevia lisätoimia sekä hiljattain hyväksytyyn politiikan ja lainsäädännön tehokasta täytäntöönpanoa keskittyen erityisesti Nagoyan pöytäkirjan noudattamiseen. Lisätoimia tarvitaan myös viimeaikoina solmittuihin kauppasopimuksiin sisältyvien luonnon monimuotoisuutta koskevien määräysten täytäntöönpanemiseksi, luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden sisällyttämiseksi EU:n kauppapolitiikkaan entistä paremmin ja kestäväää kauppaa edistävien aloitteiden tukemiseksi.

3. HORIZONTAALISET TOIMENPITEET

3.1. Rahoitus

Rahoituksen riittämättömyys oli merkittävä syy siihen, että vuodeksi 2010 asetettua luonnon monimuotoisuutta koskevaa tavoitetta ei saavutettu. Luonnon monimuotoisuutta koskevia näkökohtia otetaan eriasteisesti huomioon Euroopan rakenne- ja investointirahastoissa, etenkin yhteisessä maatalouspolitiikassa, koheesiorahastossa sekä Euroopan meri- ja kalatalousrahastossa. Luonnon monimuotoisuuteen osoitettuja määrärahoja voidaan arvioida perusteellisesti vasta, kun kaikki maaseudun kehittämissuunnitelmat ja toimenpideohjelmat on hyväksytty. Life-ohjelma on pieni mutta hyvin tehokas rahoituslähde luontoa ja luonnon monimuotoisuutta koskevissa toimissa. Välineestä tuetaan myös innovatiivisia rahoitusmalleja hiljattain käyttöön otetun luonnonpääoman rahoitusjärjestelyn (NCFF) kautta.

Komissio on kehittänyt menetelmän, jolla se voi seurata EU:n talousarvion luonnon monimuotoisuuteen liittyviä menoja voidakseen antaa luotettavampia arvioita luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta ohjelmasuunnittelussa⁴⁴. Lisäksi on kehitetty menetelmä, jonka avulla voidaan tarkastaa EU:n talousarvion vaikutus luonnon monimuotoisuuteen sen varmistamiseksi, ettei menoilla ole kielteisiä vaikutuksia vaan että ne tukevat luonnon monimuotoisuutta koskevia tavoitteita.

EU:n rahoitusvälineet ja etenkin kehitysyhteistyön rahoitusväline (DCI), Euroopan kehitysrahasto (EKR) sekä kumppanuusväline ovat tärkeitä kansainvälisten luonnon monimuotoisuutta koskevien sitoumusten täyttämässä. EU:n toimet resurssien hankkimiseksi näiden ulkoisen toiminnan välineiden kautta on sisällytetty vuonna 2014 käynnistettyyn Biodiversity for Life -lippulaiva-aloitteeseen (B4Life).

3.2. Kumppanuudet

Kumppanuuksien solmimisessa sekä sidosryhmien ja kansalaisyhteiskunnan osallistamisessa on edistytty merkittävästi. Liiketoimintaa ja luonnon monimuotoisuutta käsittelevän EU:n foorumin uudelleen käynnistäminen tukee yritysten aktiivista osallistumista strategian täytäntöönpanoon. BEST-valmistelutoimi (Biodiversity and Ecosystem Services in Territories of European Overseas) edistää luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja ekosysteemipalvelujen kestävään käyttöön tarkoitettua rahoituksen nopeaa ja helppoa saantia. EU on tukenut myös ekosysteemien ja luonnon monimuotoisuuden taloudellisia näkökohtia koskevaa hanketta (Economics of Ecosystems and Biodiversity) EU:ssa ja kehitysmaissa sekä kannustanut biodiversiteettisopimuksen (CBD) ja muiden yleissopimusten välisten yhteisvaikutusten lisäämistä.

⁴⁴ SEC(2015) 240.

3.3. Tietopohjan vahvistaminen

Luonnon monimuotoisuutta koskevan EU-politiikan tieto- ja näyttöpohjaa on parannettu yhdenmukaistamalla luontodirektiiveihin perustuvaa raportointia sekä ekosysteemien ja niiden tuottamien palvelujen kartoituksen ja arvioinnin (MAES) avulla. MAES-järjestelmä on kansainvälisesti tunnustettu biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja käsittelevän hallitustenvälisen tiede- ja politiikkafoorumin (IPBES) puitteissa edistyneimmäksi alueelliseksi arviointijärjestelmäksi. Tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmat ja niiden yhteisvaikutus muiden EU-rahastojen kanssa ovat tärkeitä ekosysteemipalvelujen arvioinnissa. Horisontti 2020 -ohjelmasta tuetaan yhdenmukaistettuja arviointeja ja luontoon perustuviin ratkaisuihin keskittyvää tieteen ja politiikan vuorovaikutusta. Koheesiopolitiikan tutkimus- ja innovointirahoitus on myös tärkeä tuen lähde. Tiedossa ja tietämyksessä on kuitenkin yhä merkittäviä puutteita, etenkin meriympäristön, ekosysteemien terveyden arvioinnin sekä sen ja ekosysteemipalvelujen ja ekosysteemien kestävyysvälisten yhteyksien osalta. Asiaa koskevaan EU:n lainsäädäntöön (kuten maatalous-, kalastus- ja aluepolitiikkaan) perustuvan luonnon monimuotoisuutta koskevan seurannan ja raportoinnin tuottaman tiedon yhdistäminen ja avoin saatavuus on asetettava voimakkaammin painopisteeksi jäljellä olevan täytäntöönpanokauden aikana. EU:n ulkoisen toiminnan välineillä on perustettu alueellisia seurantakeskuksia Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maihin. Niiden avulla pyritään antamaan päättäjille enemmän tietoa luonnonvarojen hallinnasta.

4. PÄÄTELMÄT

Luonnon monimuotoisuutta koskevan EU:n strategian suhteen saavutetun edistymisen väliarviointi osoittaa, että vuodeksi 2020 asetettujen luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää paljon nykyistä rohkeampia ja kunnianhimoisempia täytäntöönpanoa ja sen valvontaa koskevia toimia. Jos täytäntöönpano jatkuu nykyisellä tahdilla, luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja ekosysteemipalvelujen heikentyminen jatkuvat kaikkialla EU:ssa ja koko maailmassa, mikä vaikuttaa merkittävästi luonnon monimuotoisuuden mahdollisuuksiin täyttää ihmisten tulevat tarpeet.

Tärkeiden poliittisten puitteiden luomisessa on edistetty. Tällaisia ovat esimerkiksi uusi yhteinen kalastuspolitiikka, haitallisia vieraslajeja koskeva asetus ja puutavara-asetus sekä luonnon monimuotoisuutta koskevien määräysten sisällyttäminen kahdenvälisiin kauppasopimuksiin. Uudistettu yhteinen maatalouspolitiikka tarjoaa mahdollisuuksia parantaa luonnon monimuotoisuutta koskevien näkökohtien huomioimista, mutta onnistuminen riippuu siitä, miten laajasti jäsenvaltiot hyödyntävät niitä. Komissio on tukenut ja täydentänyt jäsenvaltioiden, alue- ja paikallisviranomaisien ja sidosryhmien toimia, joilla on pyritty valvomaan ympäristölainsäädännön täytäntöönpanoa, korjaamaan politiikan puutteita, laatimaan ohjeita, järjestämään rahoitusta, tukemaan kumppanuuksia sekä edistämään tutkimusta ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Hyviä kokemuksia on runsaasti, ja niitä voidaan käyttää mallina luonnon monimuotoisuutta koskevien EU:n tavoitteiden saavuttamisessa vuoteen 2020 asti.

Toimenpiteiden täytäntöönpanoa on kiireellisesti tehostettava kaikkien tavoitteiden osalta ja varmistettava, että toimintapolitiikan kehyksiin sisältyvät periaatteet otetaan huomioon käytännön tasolla. Vuodelle 2020 asetettujen luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttaminen edellyttää vahvoja kumppanuuksia ja keskeisten toimijoiden täysimääräistä osallistumista ja toimia kaikilla tasoilla, erityisesti jotta saadaan valmiiksi merialueiden Natura 2000 -verkosto ja varmistetaan Natura 2000 -alueiden tehokas hoito, pannaan täytäntöön haitallisia vieraslajeja koskeva asetus ja etsitään sopivin lähestymistapa luonnonpääoman tunnistamiseksi koko EU:n alueella.

Tämän tavoitteen saavuttaminen edellyttää luonnon monimuotoisuuden tehokasta sisällyttämistä moniin eri toimintapolitiikan aloihin vahvistamalla johdonmukaisia prioriteetteja ja varmistamalla niille riittävä rahoitus, etenkin **maa- ja metsätalousaloilla**, joiden yhteenlaskettu osuus EU:n maankäytöstä on 80 prosenttia, sekä **meri- ja kalatalousaloilla** ja aluekehityksessä. EU:n rahoitusvälineistä voi olla apua tässä prosessissa. Luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden saavuttamisella on vaikutusta myös kasvu- ja työllisyysohjelmaan, elintarviketurvaan ja vedensaannin varmistamiseen sekä elämänlaatuun, samoin kuin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen niin maailmanlaajuisesti kuin EU:ssa.